

KERKENORDENING

gesteld in de Nationale Synode, bij laste van Zijne Excellentie
gehouden in 's-Gravenhage, de 20e juni 1586 1)

I.

Om goede orde in de gemeente Christi te onderhouden zijn daarin nodig de diensten, tezamenkomsten, opzicht der leer, sakramenten en ceremoniën, en christelijke straf, waarvan hierna ordelijk gehandeld worden zal.

Van de Diensten.

II.

De diensten zijn vierderlei, der dienaren des Woords, der doktoren, ouderlingen en diakenen.

III.

Het zal niemand, alhoewel hij een doktor, ouderling of diaken is, geoorloofd zijn de dienst des Woords en der sakramenten te betreden, zonder wettelijk daartoe beroepen te zijn. En wanneer iemand daartegen doet, en meermalen vermaand zijnde, niet afstaat, zo zal de classe oordelen, of men hem voor een scheurmaker verklaren, of op enige andere wijze straffen zal.

IV.

De wettelijke beroeping dergenen, die tevoren in de dienst niet geweest zijn, zowel in de steden als ten platten lande, bestaat: Ten eerste in de verkiezing, dewelke geschieden zal door de kerkeraad en diakenen, mitsgaders het oordeel der classe, of van twee of drie naastgezeten dienaren, en in de plaatsen daar geen kerkeraad is, door de classe met bidden en vasten. Ten andere, in het examen of onderzoeking, beide der leer en des levens, dewelke bij dezelve staan zal, van dewelke zij verkoren worden; wel verstaande, dat nieuwelingen, mispriesters, monniken en die anderszins enige sekte verlaten hebben, niet zullen

1) Zie handschrift Den Brielle A I Gekollationeerd door Notaris Borgherz jegens zijn principale copie en gevolgd door een van 23 predikanten eigenhandig ondertekende verklaring, dat zij deze kerkenordering approberen en voor goed houden en zich derzelve onderwerpen.

toegelaten worden, voordat zij zekere tijd beproefd zijn. Ten derde, in de approbatie en goedkenning der overheid van de plaats respectievelijk (dewelke zij zullen aangegeven worden, om te vernemen of zij hun levens of burgerlijken wandels halve enige wettelijke oorzaken heeft te wederspreken) en der ganze gemeente, wanneer de naam des dienaars, de tijd van veertien dagen in de kerken verkondigd zijnde, geen hindernis daartegen komt. Ten laatste, in de openlijke bevestiging voor de gemeente, dewelke met behoorlijke stipulatie en afvraging, vermaning, gebed en oplegging der handen van de dienaar, die de bevestiging doet (of enige anderen, daar meer dienaars zijn) toegaan zal, naar het formulier daarvan zijnde. Welverstaande, dat de oplegging der handen zal mogen gedaan worden in de classikale vergadering aan de nieuwe gepromoveerde dienaar, die gezonden wordt in de kerken onder het kruis.

V.

Nopens de dienaars, die nu alrede in de dienst des Woords zijnde, tot een andere gemeente beroepen worden, zal desgelijks zodanige beroeping geschieden, zowel in de steden als ten platten lande bij de kerkeraad en diakenen en het oordeel of advies van de classe, of immers van twee of drie naastgezeten dienaars derzelve, zo hetzelfde geschieden kan. En in plaatsen daar geen kerkeraad is, bij de classe, alwaar de voorzeide beroepenen vertonen zullen goede kerkelijke attestatie van leer en leven. En alzo de magistraat van de plaatsen respectievelijk aangegeven, en der gemeente de tijd van veertien dagen voorgesteld zijnde, als boven, zullen met voorgaande stipulatiën en gebeden bevestigd worden.

VI.

Zal ook geen dienaar dienst mogen aannemen in enige particuliere heerlijkheden, gasthuizen of anderszins, tenzij dat hij voorheen geadmitteerd en toegelaten zij, volgens voorgaande artikelen, en zal ook niet min als anderen der kerkenordering onderworpen zijn.

VII.

Niemand zal tot de dienst des Woords beroepen worden, zonder zich in een zekere plaats te stellen, tenware, dat hij gezonden worde, om hier of daar te prediken in de gemeenten onder het kruis, of anderszins om kerken te vergaderen.

VIII.

Een dienaar eens wettelijk beroepen zijnde, mag de gemeente daar hij zonder konditie aangenomen is, niet verlaten, om elders een beroeping aan te nemen, zonder de bewilliging des kerkerads met de diakenen en dergenen die tevoren in de dienst van ouderlingschap en diakenschap geweest hebben, mitsgaders die van de magistraat en met voorweten van de classe, gelijk ook geen andere kerk hem zal mogen ontvangen eer hij wettelijk getuigenis zijns afscheids van de kerk en classe, daar hij gediend heeft, vertoond hebbe.

IX.

Op de andere zijde zal de kerkeraad, als representerende de gemeente ook gehouden zijn haar dienaars te verzorgen van behoorlijk onderhoud, en zonder kennis en oordeel der classe niet te verlaten, dewelke ook bij gebreke van onderhoud, zal oordelen, of die voorzeide dienaars te verzetten zijn of niet.

X.

Dewijl een dienaar des Woords eens wettelijk als boven beroepen zijnde, zijn leven lang aan de kerkdienst verbonden is, zo zal hem niet geoorloofd zijn, zich tot een andere staat des levens te begeven, tenzij om grote en gewichtige oorzaken, daarvan de classe kennis nemen en oordelen zal.

XI.

Zo het geschiedt, dat enige dienaars, door ouderdom, ziekte, of anderszins onbekwaam worden tot de oefening huns dienstes, zo zullen zij nochtans desniettemin de ere en de naam eens dienaars behouden, en van de kerk, die zij gediend hebben, eerlijk in hun nooddrift (gelijk ook de weduwen en wezen der dienaren in het gemeen) verzorgd worden.

XII.

Zo enige dienaars om die voorzeide of enige andere oorzaken, hun dienst voor enige tijd onderlaten moesten, hetwelk niet zonder advies des kerkerads geschieden zal, zo zullen zij nochtans tot alle tijden de beroeping der gemeenten onderworpen blijven.

XIII.

Het zal niemand geoorloofd zijn, de dienst zijner kerk onderlatende, of in geen zekere dienst zijnde, hier en daar te gaan

prediken, gelijk ook niemand in een andere kerk, enige predikatie zal mogen doen of sakramenten bedienen zonder bewilliging des kerkerads.

XIV.

Der dienaren ambt is in de gebeden en de bediening des Woords aan te houden, de sakramenten uit te richten, en op hun medebroeders, ouderlingen en diakenen, mitsgaders de ganse gemeente goede acht te nemen, en ten laatste met de ouderlingen de kerkelijke discipline te oefenen, en te bezorgen, dat alles eerlijk en met orde geschiede.

XV.

Onder de dienaren des Woords zal gelijkheid gehouden worden, aangaande de lasten huns dienstes, mitsgaders ook in andere dingen zoveel mogelijk is, volgens het oordeel des kerkerads, en (dies van node zijnde) der classe, hetwelk ook in de ouderlingen en diakenen te onderhouden is.

XVI.

Het ambt der doktoren of professoren in de theologie is, de Heilige Schrift uit te leggen en de zuivere leer tegen de ketterij en dolingen voor te staan.

XVII.

De gemeenten zullen arbeiden, dat er studenten in de theologie zijn, die ex bonis publicis onderhouden worden.

XVIII.

In de kerken, daar meer bekwame predikanten zijn, zal men het gebruik der propostiën aanstellen, om door zulke oefeningen enigen tot de dienst des Woords te bereiden. Welverstaande, dat geen proponenten, de gemeente openbaarlijk van de predikstoel zullen leren, dan die wettelijk geëxamineerd en bekwaam gekend zijn in de universiteit of classe; en zullen nochtans zich niet vervorderen de sakramenten te bedienen, tot de tijd toe, dat zij volkomen beroepen en bevestigd zijn.

XIX.

De kerkeraden zullen alom toezien, dat er goede schoolmeesters zijn, die niet alleen de kinderen leren lezen, schrijven, spraken

en vrije kunsten, maar ook dezelve in de godzaligheid en in de katechismus onderwijzen.

XX.

De ouderlingen zullen door het oordeel des kerkerads en der diakenen verkoren worden; zodat het naar de gelegenheid van een iedere kerk vrij zal zijn, zoveel ouderlingen als er van node zijn de gemeente voor te stellen, om van die zelve (tenware dat er enig beletsel voorviel) geaprobeerd en goedgekend zijnde, met openbare gebeden en stipulatiën bevestigd te worden; of een dubbel getal, om het halve deel bij de gemeente verkoren, op dezelfde wijze in de dienst te bevestigen, volgens het formulier, daarvan zijnde.

XXI.

Der ouderlingen ambt is behalve hetgeen dat boven artikel 14 gezegd is, hun met de dienaar des Woords gemeen te zijn, opzicht te hebben dat de dienaren, mitsgaders hun andere medehelpers en diakenen hun ambt getrouwelijk bedienen, en de bezoeking te doen, maar dat de gelegenheid des tijds en der plaats, tot stichting der gemeente, zo vóór als na het Nachتماال kan lijden, om bijzonder de lidmaten der gemeente te vertroosten en te onderwijzen, en ook anderen tot de christelijke religie te vermanen.

XXII.

Dezelfde wijze die van de ouderlingen gezegd is, zal men ook onderhouden in de verkiezing, approbatie en bevestiging der diakenen.

XXIII.

Der diakenen eigen ambt is, de aalmoezen en andere armen-goederen naarstelijk te verzamelen, en dezelve getrouwelijk en vlijtiglijk (naar de eis der behoeftigen, beide der ingezetenen en vreemden met gemeen advies uit te delen, de benauwden te bezoeken en te vertroosten, en wel toe te zien, dat de aalmoezen niet misbruikt worden, waarvan zij rekening doen zullen in de kerkeraad, en ook zo iemand daarbij wil zijn) voor de gemeente, tot zulk een tijd als het de kerkeraad goedvinden zal.

XXIV.

De diakenen zullen ter plaatse, daar huiszitmeesters, of andere aalmoezeniers zijn, op dezelfde begeren goede korrespondentie

met hen te willen houden, teneinde de aalmoezen te beter uitgedeeld mogen worden, onder diegenen, die meest gebrek hebben.

XXV.

De ouderlingen en diakenen zullen twee jaren dienen, en alle jaar zal het halve deel veranderd en anderen in plaats gesteld worden, tenware dat het profijt en de gelegenheid eniger kerken anders vereiste.

Van de Kerkelijke tezamenkomsten.

XXVI.

Vierderlei kerkelijke tezamenkomsten zullen onderhouden worden, de kerkeraad, de classikale vergadering, de partikuliere Synode en de generale of nationale.

XXVII.

In deze tezamenkomsten zullen geen andere dan kerkelijke zaken, en hetzelfde op kerkelijke wijze gehandeld worden.

XXVIII.

In meerdere vergaderingen zal men niet handelen, dan hetgeen in mindere niet heeft kunnen afgehandeld worden, of dat tot de kerken der meerdere vergadering in het gemeen behoort.

XXIX.

Zo iemand zich beklaagt, door de uitspraak der mindere vergadering verongelijkt te zijn, diezelve zal zich tot een meerdere kerkelijke vergadering beroepen mogen, en hetgeen door de meeste stemmen goedgevonden is, zal voor vast en bondig gehouden worden. Tenzij dat het bewezen worde te strijden tegen het Woord Gods, of tegen de artikelen in deze Generale Synode besloten, zo lang als dezelve door geen andere Generale Synode veranderd zijn.

XXX.

De handelingen aller tezamenkomsten, zullen van de aanroeping des Naams Gods aangevangen, en met een dankzegging besloten worden.

XXXI.

Die tot deze tezamenkomsten afgezonden worden, zullen hun kredentiebrieven en instruktiën, ondertekend zijnde van degenen, die ze zenden, mede brengen, en dezen zullen alleen keurstemmen hebben.

XXXII.

In alle tezamenkomsten zal bij de praeses een scriba gevoegd worden, om naarstiglijk op te schrijven, hetgeen waardig is opgetekend te zijn. Het ambt van de praeses is, voor te stellen en te verklaren hetgeen te handelen is, toe te zien, dat een ieder zijn orde houde in het spreken; de knibbelachtigen en die te heftig zijn in het spreken te bevelen, dat ze zwijgen; en over dezelve, geen gehoor gevende, de behoorlijke censuur te laten gaan. Voorts zal zijn ambt uitgaan, wanneer de tezamenkomst scheidt.

XXXIII.

Hetzelfde zeggen heeft de classe over de kerkeraad, hetwelk de partikuliere Synode heeft over de classe en de generale Synode over de partikuliere.

XXXIV.

In alle kerken zal een kerkeraad zijn, bestaande uit dienaren des Woords en ouderlingen, dewelken ten minste alle weken eens tezamen komen zullen, alwaar de dienaar (of dienaars, zo daar meer zijn) bij gebeurte presideren en de aktie regeren zal. En zal ook de magistraat van de plaats respektievelijk (indien het haar gelieft) een of twee van de hunnen, wezende lidmaten van de gemeente, bij de kerkeraad mogen hebben, om te aanhoren en mede van de voorvallende zaken te delibereren.

XXXV.

Wel verstaande, dat in de plaatsen, daar de kerkeraad van nieuws op te rechten is, hetzelfde niet geschiede dan met advies van de classe. En daar het getal van de ouderlingen zeer klein is, zullen de diakenen mede tot de kerkeraad genomen worden.

XXXVI.

In de plaatsen, daar nog geen kerkeraad is, zal middelertijd bij de classe gedaan worden hetgeen anders de kerkeraad naar uitwijzen dezer kerkenordering opgelegd is te doen.

XXXVII.

Insgelyks zullen de diakenen alle weken tezamen komen om met aanroeping des Naams Gods van de zaken huns ambts betreffende te handelen, daartoe de dienaren goede opzicht zullen nemen, en des needs zijnde zich daarbij laten vinden.

XXXVIII.

De classikale vergaderingen zullen bestaan uit genabuurde kerken, dewelke elk een dienaar en een ouderling ter plaatse en tijde bij hen, in het scheiden van elke vergadering goed gevonden (zo nochtans, dat men het boven de drie maanden niet uitstelt) daarhenen met behoorlijke kredentie afvaardigen zullen, in welke samenkomsten de dienaars bij gebeurte, of anderszins die van dezelve vergadering verkoren wordt, presideren zullen, zo nochtans, dat dezelfde tweemaal aaneen niet zal mogen verkoren worden. Voorts zal de praeses onder andere een iegelijk afvragen, of zij in hun kerken hun kerkeradsvergadering houden, of de kerkelijke discipline geoefend wordt, of de armen en scholen bezorgd worden. Ten laatste, of er iets is, daarin zij het oordeel en de hulp der classe tot rechte instelling hunner kerken behoeven. De dienaar, wie het in de voorgaande classe opgelegd was, zal een korte predikatie uit Gods Woord doen, van welke de anderen oordelen, en zo daar iets in ontbreekt, aanwijzen zullen. Ten laatste zullen in de laatste vergadering voor de partikuliere Synode verkoren worden, die op dezelve Synode gaan zullen.

XXXIX.

In het einde van de classikale en andere meerdere tezamenkomsten, zal men censuur houden over diegenen, die iets strafwaardigs in de vergadering gedaan, of de vermaning der mindere tezamenkomsten versmaad hebben.

XL.

Zal ook de classe daar zulks nood zijn zal, de vrijheid hebben enigen harer dienaren van de ene classikale vergadering tot de andere te autoriseren, om opzicht te nemen op de leer, en het leven der predikanten, en de stand der kerken onder diezelfde classe ressorterende, en daarvan op de naaste vergadering rapport doen.

XLI.

De kerk, in dewelke de classe (idem de partikuliere of generale

Synode) tezamenkomt, zal zorg dragen, dat ze de akten der voorgaande vergadering op de naastkomende bestelle.

XLII.

De instruktiën der dingen, die in de meerdere vergadering te handelen zijn, zullen niet geschreven worden, voor dat die besluiten der voorgaande Synode gelezen zijn, opdat hetgeen eens afgehandeld is, niet wederom voorgesteld worde, tenware dat men het acht veranderd te moeten zijn.

XLIII.

Alle jaren (ten ware dat de nood een kortere tijd vereiste) zullen vier of vijf of meer genabuurde classen tezamen komen, tot welke partikuliere Synode uit iedere classe twee dienaars, en twee ouderlingen afgevraagd zullen worden. In het scheiden zowel der partikuliere als der generale Synode, zal een kerk verordend worden, die last hebben zal, om met advies der classe de tijd en plaats der naaste Synode te stellen.

XLIV.

De Nationale Synode zal ordinaarlijk alle drie jaren eens gehouden worden, ten ware dat er een dringende nood ware om de tijd korter te nemen. Tot deze zullen twee ouderlingen uit elke partikuliere Synode, beide der Duitse en der Waalse spraak afgezonden worden. Voorts zal de kerk, die last heeft om de tijd en plaats der generale Synode te benoemen (zo dezelve binnen de drie jaren te beroepen ware) haar partikuliere Synode vergaderen, en hetzelfde ook der naastgelegen kerk, die van een andere taal is, laten weten, dewelke vier personen daarhenen zenden zal, om met gemeen advies van de tijd en plaats te besluiten. Dezelve kerk die verkoren is om de Synode Generaal tezamen te roepen, wanneer zij met de classe van tijd en plaats beraadslagen zal, zal hetzelfde de hoge overheid in tijds te kennen geven, opdat met haar weten, en (zo het haar gelieft enigen te zenden tot de classe) in de tegenwoordigheid, en bij advies van hare gedeputeerde, van de zaak besloten wordt.

XLV.

Alzo in de Nederlanden tweeerlei sprake gesproken wordt, is goedgevonden dat de kerken der Duitse en Waalse taal op zichzelf hare kerkeraad, classikale vergaderingen en partikuliere Synoden hebben zullen.

XLVI.

Is niettemin goed gevonden, dat in de steden daar de voorzeide Waalse kerken zijn, alle maanden ettelijke dienaren en ouderlingen van beide zijden vergaderen zullen, om goede eendracht en korrespondentie met malkanderen te houden, en zoveel mogelijk is, naar gelegenheid des needs, met rade elkander bij te staan.

Van de Leer, Sakramenten en andere Ceremoniën.

XLVII.

De dienaars des Woords, idem de professoren in de theologie (hetwelk ook de andere professoren wel betaamt), zullen de belijdenis des geloofs der Nederlandse kerken ondertekenen. En de dienaars, die zulks zullen refuseren, zullen de facto van hun dienst bij de kerkeraad, of classe opgeschort worden, ter tijd toe zij zich daarin geheelijk verklaard zullen hebben, en indien zij obstinatelijk in weigering blijven, zullen van hun dienst geheel afgesteld worden.

XLVIII.

Insgelijks zullen ook de schoolmeesters gehouden zijn, de artikelen als boven, of in de plaats van die de christelijke katechismus, te ondertekenen.

XLIX.

Niemand van de gereformeerde religie zal zich onderstaan enig boek of schrift van hem of van een ander gemaakt of overgezet, handelende van de religie, te laten drukken of anderszins uit te geven, dan hetzelve voor henen voorzien en goed gekend zijnde van de dienaren des Woords zijner partikuliere Synode of professoren der theologie onzer belijdenis.

L.

Het verbond Gods zal aan de kinderen der christenen met de Doop (zo haast als men de bediening deszelven hebben kan) bezegeld worden, en dat in de openbare verzameling, wanneer Gods Woord gepredikt wordt. Doch ter plaatse, daar niet zoveel predikatiën gedaan worden, zal men een zekere dag ter week verordenen, om de Doop extra-ordinaarlijk te bedienen, zo nochtans, dat hetzelve zonder predikatie niet geschiede.

LI.

De dienaars zullen hun best doen en daartoe arbeiden, dat de vader zijn kind ten doop presentere. En in de gemeenten, daar

men nevens de vader ook gevaders of getuigen bij de doop neemt (welk gebruik, in zichzelf vrij zijnde, niet lichtelijk te veranderen is), betaamt het, dat men neme, die de zuivere leer toegedaan en vroom van wandel zijn.

LII.

De dienaars zullen in het dopen het formulier van de instelling en gebruik des doops, hetwelk tot dien einde beschreven is, gebruiken.

LIII.

De namen der gedoopten, mitsgaders der ouders en getuigen; idem de tijd des doops, zullen opgetekend worden.

LIV.

Men zal niemand ten Avondmaal des Heeren toelaten, dan die naar de gewoone der kerk, tot dewelke hij zich voegt, belijdenis der gereformeerde religie gedaan heeft, mitsgaders hebbende getuigenis eens vromen wandels, zonder welke ook, degenen, die uit andere kerken komen, niet toegelaten zullen worden.

LV.

Een iedere kerk zal zulk een manier van bediening des Avondmaals houden, als zij oordeelt tot de meeste stichting te dienen. Wel verstaande nochtans, dat de uitwendige ceremoniën in Gods Woord voorgeschreven, niet veranderd en alle superstitie vermeden worde, en dat na voleindiging der predikatie en der gemene gebeden op de predikstoel, het formulier des Nachtmals mitsgaders het gebed daartoe dienende, voor de tafel zal gelezen worden.

LVI.

Het Avondmaal des Heeren zal ten twee maanden eens zoveel mogelijk is, gehouden worden, en zal stichtelijk zijn, daar het de gelegenheid der kerken lijden kan, dat op de Paasdag, Pinksterdag en Kerstdag hetzelfde geschiede. Doch ter plaatse daar nog geen kerkelijke orde is, zal men eerst ouderlingen en diakenen stellen bij provisie.

LVII.

Alzo de avondgebeden in vele plaatsen vruchtbaar bevonden worden, zo zal in het gebruik derzelve elke kerk volgen, hetgeen

zij acht tot haar meeste stichting te dienen. Doch wanneer men ze begeren zoude weg te nemen, zal hetzelfde niet zonder het oordeel der classe, mitsgaders der overheid der gereformeerde religie toegedaan, geschieden.

LVIII.

Daar de lijkpredikatiën niet zijn, zal men ze niet instellen, en daar ze nu alrede zijn aangenomen, zal naarstigheid gedaan worden, om dezelve door de gevoeligste middelen af te doen.

LIX.

In tijden van oorlog, pestilentie, dure tijd, zware vervolging der kerken en andere algemene zwarigheden, zullen de dienaars der kerken de overheid bidden, dat door haar autoriteit en bevel openbare vast- en biddagen aangesteld en geheiligd mogen worden.

LX.

De gemeenten zullen onderhouden, benevens de zondag de Christdag, Pasen en Pinksteren. Maar ter plaatse, daar meer feestdagen, door bevel der overheden gehouden worden, tot gedachtenis der weldaden Christi (als de besnijdenis Christi en Hemelvaartsdag), zullen de dienaars arbeiden, dat zij met prediken de lediggang des volks in een heilige en nutte oefening veranderen.

LXI.

De dienaars zullen alomme zondags ordinaarlijk in de namiddagse predikatie, de somma der christelijke leer in de katechismus, die tegenwoordig in de Nederlandse kerken aangenomen is, vervat, kortelijk uitleggen, alzo dat dezelve jaarlijks mag geëindigd worden, volgens de afdeling van de katechismus zelf daarop gemaakt.

LXII.

De psalmen Davids zullen in de kerken gezongen worden, latende die gezangen, die men niet vindt in de schriftuur.

LXIII.

Alzo bevonden wordt, dat totnogtoe verscheiden gebruiken in huwelijksake zaken alom onderhouden zijn, en nochtans wel oorbaar is, gelijkvormigheid daarin gepleegd te worden, zo zullen

de kerken blijven bij het gebruik, hetwelk zij konform Gods Woord en voorgaande kerkelijke ordonnantiën tot nog toe onderhouden hebben, totdat bij de hoge overheid (die men daartoe met de eerste zal verzoeken) een generale ordonnantie, met advies der kerkendienaren, daarop gemaakt zal zijn, tot dewelke deze kerkenordering zich in dit stuk refereert.

Van de Censuren en Kerkelijke vermaningen.

LXIV.

Gelijkerwijs de christelijke straf geestelijk is en niemand van het burgerlijk gericht en straf der overheid bevrijdt, also worden ook benevens de burgerlijke straf, de kerkelijke censuren noodzakelijk vereist, om de zondaar met de kerk en zijn naaste te verzoenen, en de ergernis uit de gemeente Christi weg te nemen.

LXV.

Wanneer dan iemand tegen de zuiverheid der leer of vromigheid des wandels zondigt, zo verre als het heimelijk is, en geen openbare ergernis gegeven heeft, zo zal de regel onderhouden worden, welke Christus duidelijk voorschrijft, Matth. 18.

LXVI.

De heimelijke zonden, waarvan de zondaar bij een in het bijzonder, of voor twee of drie getuigen vermaand zijnde, berouw heeft, zullen voor de kerkeraad niet gebracht worden.

LXVII.

Zo iemand van een heimelijke zonde van twee of drie personen in de liefde vermaand zijnde, geen gehoor geeft, of anderszins een openbare zonde bedreven heeft, zulks zal de kerkeraad aangegeven worden.

LXVIII.

Van al zulke zonden, die van haar natuur wege openbaar, of door verachting der kerkelijke vermaningen in het openbaar gekomen zijn, zal de verzoening (wanneer men zekere tekenen der boetvaardigheid ziet) openbaarlijk geschieden, door het oordeel des kerkeraads en ten platten lande, of in mindere steden daar maar een dienaar is, met advies van twee genabuurde kerken, in zulke forme en manier als tot stichting van een iedere kerk bekwaam geoordeeld zal worden.

LXIX.

Zo wie hardnekkiglijk de vermaning des kerkerads verwerpt, idem die een openbare of anderszins een grove zonde gedaan heeft, zal van het Avondmaal des Heeren afgehouden worden, en indien hij afgehouden zijnde, na verscheiden vermaningen geen teken van boetvaardigheid bewijst, zo zal men ten laatste tot de uiterste remedie, namelijk de afsnijding, komen, volgende de forme naar de Woorde Gods daartoe gesteld; doch zal niemand afgesneden worden, dan met voorgaand advies der classe.

LXX.

Aleer men tot de afsnijding komt, zal men de hardnekkigheid des zondaars, der gemeente openlijk te kennen geven, de zonden verklarende, mitsgaders de naarstigheit aan hem bewezen in het bestraffen, afhouden van het Avondmaal en menigvuldige vermaningen, en zal de gemeente vermaand worden hem aan te spreken en voor hem te bidden. Zodanige vermaningen zullen er drie geschieden. In de eerste zal de zondaar niet genoemd worden, opdat hij enigszins verschoond worde; in de tweede zal met advies der classe zijn naam uitgedrukt worden; in de derde zal men de gemeente te kennen geven, dat men hem, tenzij dat hij zich bekere, van de gemeenschap der kerk uitsluiten zal, opdat zijn afsnijding, zo hij hardnekkig blijft, met stilzwijgende bewilliging der kerk geschiede. De tijd tussen de vermaningen zal in het oordeel des kerkerads staan.

LXXI.

Wanneer iemand, die geëkommuniceerd is, zich wederom wil verzoenen met de gemeente door boetvaardigheid, zo zal hetzelfde voor de handeling des Avondmaals, of anderszins naar gelegenheit, tevoren de gemeente aangezegd worden, teneinde hij ten naastkomende Avondmaal (zoverre niemand iets weet ter contrarie voor te brengen), openbaarlijk met professie zijner bekering weder opgenomen worden, volgens het formulier daarvan zijnde.

LXXII.

Wanneer de dienaars, ouderlingen of diakenen een openbare grove zonde bedrijven, die der kerk schandelijk of ook bij de overheid strafwaardig is, zullen wel de ouderlingen en diakenen

terstond voorgaand oordeel des kerkeraads derzelve en der naastgelegen gemeente van hun dienst afgezet, maar de dienaars opgeschort worden. Maar, of zij geheel van de dienst af te zetten zijn, zal in het oordeel der classe staan.

LXXIII.

Voorts onder de grove zonden, die waardig zijn met opschorting of afstelling van de dienst gestraft te worden, zijn deze de voornaamste: Valse leer of ketterij, openbare scheurmaking, openlijke blasfemie, simonie, trouweloze verlating zijns dienstes, meinedigheid, echtbreuk, hoererij, dieverij, geweld, gewoonlyke dronkenschap, vechterij, vuil gewin, kortelyk al de zonden en grove feiten, die de auteur voor de wereld eerloos maken, en in een ander gemeen lidmaat der kerk der afsnijding waardig zouden gerekend worden.

LXXIV.

De dienaren des Woords, ouderlingen en diakenen zullen onder hen de christelyke censuur oefenen, en malkanderen van de bediening huns amts vriendelyk vermanen.

LXXV.

Degenen, die uit de gemeente vertrekken, zal een attestatie of getuigenis huns wandels, bij advies des kerkeraads, medegegeven worden onder het zegel van de kerk, of daar geen zegel is, van twee ondertekend.

LXXVI.

Voorts zal de armen, om genoegzame oorzaken vertrekkende, van de diakenen bijstand gedaan worden, naar diskretie, mits aantekenende op de rug van hun attestatie, de plaats daar zij heen willen, en de hulpe die men hun zal hebben gedaan.

LXXVII.

Geen kerk zal over een andere kerk, geen dienaar over andere dienaren, geen ouderling noch diaken over andere ouderlingen of diakenen enige heerschappij voeren.

LXXVIII.

In middelmatige dingen zal men de buitenlandse kerken niet verwerpen, die een ander gebruik hebben dan wij.

LXXIX.

Deze artikelen, de wettelijke ordening der kerken aangaande, zijn alzo gesteld en aangenomen met gemeen advies en akkoord, dat ze zo het profijt der kerk anders vereiste, vermeerderd of verminderd mogen en behoren te worden. Het zal nochtans geen bijzondere gemeente, classe of Synode toestaan, zulks te doen, maar zullen naarstigheid doen om die te onderhouden, totdat anders van de generale of nationale Synode verordend worde.

JACOBUS KIMEDONTIUS,
Ecclesiae Middelburgensis Minister,
Praeses Synode Electus.

ARNOLDUS CORNELII,
Assessor.

WERNERUS HELMICHIIUS,
Scriba Synodi.
